

KANCELARIA ADWOKACKA
Adw. dr Krzysztof Kukuryk
20-023 Lublin, ul. Chopina 24/2
tel. 512 294 609

Lublin, dnia 25 czerwca 2012 r.

Do:

Trybunału Konstytucyjnego
Al. J. Ch. Szucha 12 A, 00-918 Warszawa

strona skarżąca:

T J

ul.

reprezentowany przez:

adw. dr Krzysztofa Kukuryka
wpisanego na listę adwokatów prowadzoną przez
ORA w Lublinie pod nr 813

orzeczenie naruszające konstytucyjne prawa strony skarżącej:

Postanowienie Sądu Okręgowego w O Wydział
Karny-Odwoławczy z dnia marca 2012 r. 25, sygn. akt.
, doręczony stronie wraz z uzasadnieniem w dniu
10 kwietnia 2012 r.

Uczestnicy postępowania:

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej
Prokurator Generalny

SKARGA KONSTYTUCYJNA

I

W imieniu strony skarżącej, której pełnomocnictwo załączam, działając na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483) oraz na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 z późn. zm.), wnoszę o stwierdzenie, że:

- art. 53 w zw. z art. 54 § 1, art. 299 § 1 i art. 459 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89 poz. 555 ze zm., dalej: Kpk) w brzmieniu obowiązującym, w zakresie, w którym pozbawia pokrzywdzonego prawa strony co do możliwości wniesienia zażalenia na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego od momentu wniesienia aktu oskarżenia do upływu terminu określonego w art. 54 § 1 Kpk, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 2 i 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

- przepisy art. 117 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89 poz. 555 ze zm., dalej: Kpk) w brzmieniu obowiązującym, w zakresie w którym pozwalając na umorzenie postępowania przed rozpoczęciem przewodu sądowego wyłączają obowiązek sądu zawiadomienia pokrzywdzonego o czasie i miejscu posiedzenia, wyznaczonego w celu umorzenia postępowania, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 2 i 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

- przepisy art. 117 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89 poz. 555 ze zm., dalej: Kpk) w brzmieniu obowiązującym, w zakresie w którym pozwalając na umorzenie postępowania rozpoczęciem przewodu sądowego pozwalają sądowi na nieprzeprowadzenie tej czynności sądu nieprzeprowadzenia tej czynności, jeżeli pokrzywdzony nie stawiał się na wyznaczone posiedzenie, a brak dowodu, że został o niej powiadomiony, jest niezgodny z art. art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 2 i 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

- przepisy art. 339 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89 poz. 555 ze zm., dalej: Kpk) w brzmieniu obowiązującym, w zakresie w którym pozwalając na umorzenie postępowania przed rozpoczęciem przewodu sądowego wyłączają prawo pokrzywdzonego do wzięcia udziału w tym posiedzeniu jest niezgodny z art. art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 2 i 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

- przepisy art. 100 § 2 stawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89 poz. 555 ze zm., dalej: Kpk) w brzmieniu obowiązującym, w zakresie w którym pozwalając na umorzenie postępowania przed rozpoczęciem przewodu sądowego wyłączają obowiązek sądu o zawiadomieniu pokrzywdzonego o zapadłym na posiedzeniu postanowieniu jest niezgodny z art. art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 2 i 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Na podstawie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym wnoszę o:

- orzeczenie od Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zwrotu kosztów postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Określenie podstaw skargi konstytucyjnej:

1. Zdaniem strony skarżącej postanowienie Sądu Okręgowego w O z dnia marca 2012 r., sygn. akt - wydane w sprawie oskarżonego P K po rozpoznaniu zażalenia wniesionego przez pokrzywdzonego T J na postanowienie Sądu Rejonowego w P z dnia stycznia 2011 r. o sygn. akt w przedmiocie odmowy przywrócenia terminu do złożenia zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania i pozostawiające bez rozpoznania zażalenie pokrzywdzonego T J - naruszyło prawa i wolności konstytucyjne wynikające z powołanych wyżej przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (dalej powoływanej jako „Konstytucja RP”), a w szczególności prawo do sądu.

2. Postanowienie z dnia marca 2012 r., sygn. akt Sądu Okręgowego w O pozbawiło pokrzywdzonego jego uprawnienia do działania jako strona oraz

spowodowało, że niemożliwe stało się przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego w P z dnia września 2011 r. o sygn. umarzające postępowanie, a tym samym orzeczenie umarzające postępowanie stało się ostateczne, z czym strona skarżąca łączy naruszenie prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) w związku z zasadą państwa prawa (art. 2 Konstytucji RP) i zasadą lojalności Państwa wobec adresatów norm prawnych (art. 7 Konstytucji RP).

3. Postanowieniem z dnia marca 2012 r., sygn. akt Sąd Okręgowy pozbawił pokrzywdzonego jego uprawnienia - przysługującego mu na podstawie art. 53 § 1 Kpk – tj. do działania jako strona w procesie. Postanowienie to w konsekwencji spowodowało, iż ostateczne stało się postanowienie Sądu Rejonowego w P z dnia września 2011 r. o sygn. umarzające postępowanie, które to postanowienie zostało wydane w wyniku zastosowania przepisów niezgodnych z Konstytucją RP, tj.: zastosowanie art. 117 § 1 i 2 oraz 339 § 5 Kpk w niniejszej sprawie – tj. skierowanie sprawy na posiedzenie, przed rozprawą bez zawiadomienia o tym pokrzywdzonego, a następnie umorzenie postępowania w sprawie na tym posiedzeniu postanowieniem Sądu Rejonowego w P w dniu września 2011 r. o sygn. , mimo że pokrzywdzony nie brał w tym posiedzeniu udziału. Z uwagi na to, że pokrzywdzony nie został powiadomiony o posiedzeniu z dnia września 2011 r., nie mógł się na nie stawić, na skutek czego nie złożył przysługującego mu na podstawie art. 54 § 1 Kpk oświadczenia, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego i tym samym nie mógł korzystać z uprawnień przysługujących oskarżycielowi posiłkowemu jako stronie postępowania. Art. 100 § 2 statuuje prawo (a zatem i obowiązek powiadomienia przez sąd o posiedzeniu) do powiadomienia sądu o zapadłym poza rozprawą posiedzeniu i skierowany jest tylko do stron, ich obrońców i pełnomocników, ale już nie do pokrzywdzonego, niebędącego równocześnie oskarżycielem posiłkowym, który nie jest stroną postępowania. Tym samym na skutek zastosowania art. 100 § 2 Kpk pokrzywdzony T J nie został zawiadomiony o posiedzeniu sądu z dnia września 2011 r. i o zapadłym na tym posiedzeniu postanowieniu, gdyż jak wskazano powyżej, nie będąc stroną niniejszego postępowania nie otrzymał w konsekwencji postanowienia z dnia września 2011 r., gdyż na podstawie art. 100 § 2 Kpk sąd nie ma obowiązku orzeczeń wydanych poza rozprawą doręczyć osobie nieuprawnionej.

Powyższe spowodowało, że T J nie wiedział w ogóle o zapadłym poza rozprawą postanowieniu z dnia września 2011 r. , które z uwagi na brak zaskarżenia stało się prawomocne w dniu października 2011 r.

Jak tylko pokrzywdzony dowiedział się o zapadłym poza rozprawą postanowieniu z dnia września złożył na nie zażalenie wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu, jednakże Sąd Rejonowy w P postanowieniem z stycznia 2012 r. odmówił przywrócenia terminu do wniesienia zażalenia, a Sąd Okręgowy w O – z uwagi na art. art. 53 w zw. z art. 54 § 1, art. 299 § 1 i art.459 § 3 Kpk - postanowieniem z dnia marca 2012 r., sygn. akt pozostawił zażalenie na ww. rozstrzygnięcie bez rozpoznania, uzasadniając to tym, iż zostało złożone przez osobę niebędącą stroną niniejszego postępowania, tj. osobę nieuprawnioną. Z powyższego wynika niezbicie, że skutkiem było pozbawienie pokrzywdzonego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).

4. Skarżący wyczerpał w sprawie wszystkie przysługujące mu środki zaskarżenia. Na postanowienie Sądu Rejonowego w P o sygn. zostało wniesione zażalenie do Sądu Okręgowego w O Postanowienie Sądu Okręgowego w O z dnia marca 2012 r. o sygn. jest prawomocne i nie przysługuje od niego żaden środek odwoławczy.

5. Orzeczenie kończące postępowanie w sprawie będącej podstawą skargi konstytucyjnej zostało doręczone stronie skarżącej wraz z uzasadnieniem w dniu 10 kwietnia 2012 r.

6. W niniejszej sprawie pokrzywdzony nie mógł złożyć w terminie oświadczenia, że chce działać jako oskarżyciel posiłkowy na podstawie art. 53 i art. 54 § 1 Kpk, gdyż na skutek zastosowania przez Sąd Rejonowy w P w sprawie art. 117 § 1 i § 2, art. 339 § 5 Kpk nie został powiadomiony o terminie posiedzenia z dnia stycznia 2011 r. Pokrzywdzony T J nie mógł złożyć na postanowienie z dnia września 2012 r. zażalenia w terminie, gdyż na skutek zastosowania art. 100 § 2 Kpk nie został zawiadomiony przez Sąd I instancji w sprawie o sygn. o zapadłym na posiedzeniu w dniu września 2011 r. postanowieniu umarzającym postępowanie. Z uwagi na powyższe w postanowieniu z dnia stycznia 2012 r. o sygn. Sąd Rejonowy w P odmówił pokrzywdzonemu przywrócenia terminu do złożenia zażalenia na postanowienie z dnia września 2011 r., a następnie postanowieniem z dnia marca 2012 r., sygn. akt. , Sąd Okręgowy w O pozostawił zażalenie pokrzywdzonego bez rozpoznania, gdyż uznał, z uwagi na przepisy art. 53 w zw. z art. 54 § 1, art. 299 § 1 i 459 § 3 Kpk, że zostało złożone przez osobę nieuprawnioną, tj. osobę niebędącą stroną postępowania. Jak wskazano w uzasadnieniu tego postanowienia, status strony posiada pokrzywdzony, który złożył oświadczenie, że chce działać jako oskarżyciel posiłkowy (art. 53 i art. 54 § 1 Kpk). Ponieważ T J takiego oświadczenia nie złożył, więc Sąd Okręgowy w O uznał, że nie jest on stroną w postępowaniu. Z powyższego wynika, że postanowienie z dnia marca 2012 r., sygn. akt. Sądu Okręgowego w P zostało wydane na skutek zastosowania w sprawie niekonstytucyjnych przepisów, tj. art. 53 w zw. z art. 54 § 1, art. 299 § 1 i art. 459 § 3, oraz art. 117 § 1 i 2, art. 339 § 5 Kpk i art. 100 § 2 Kpk, gdyż na skutek ich zastosowania przez Sąd I instancji pokrzywdzony T J nie został powiadomiony o posiedzeniu z dnia września 2011 r. i nie mógł złożyć oświadczenia, że chce działać jako oskarżyciel posiłkowy i stać się stroną postępowania, na skutek czego nie mógł złożyć zażalenia na to postanowienie.

Uzasadnienie

Uzasadnienie faktyczne:

Pokrzywdzony T J wraz z doręczonym aktem oskarżenia wniesionym przez oskarżyciela publicznego w sprawie oskarżonego P K został pouczone, że aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej, tj. do czasu odczytania aktu oskarżenia może złożyć oświadczenie, że będzie działał jako oskarżyciel posiłkowy, tj. o uprawnieniu przysługującym mu na podstawie art. 53 i art. 54 § 1 Kpk. Sąd nie informował T J, że termin ten może zostać z jakichkolwiek powodów skrócony.

W dniu września 2011 r. w sprawie o sygn. Sąd Rejonowy w P wydał postanowienie umarzające postępowanie w sprawie oskarżonego P K, nie informując o tym posiedzeniu pokrzywdzonego T J

Z uwagi na błąd powiadomienia przez Sąd o terminie posiedzenia i oczekując na wyznaczenie terminu rozprawy, pokrzywdzony T J nie stawił się na ww. posiedzenie w dniu września 2011 r., a Sąd wydał na posiedzeniu tym postanowienie umarzające

postępowanie wobec oskarżonego P K , mimo że pokrzywdzony nie stawiał się na posiedzenie.

W związku z tym, że pokrzywdzony nie wiedział o wyznaczonym posiedzeniu i nie stawiał się na nie, nie mógł złożyć również na tym. posiedzeniu oświadczenia na podstawie art. 54 § 1 Kpk, tj. że chce działać w sprawie jako oskarżyciel posiłkowy.

Ponieważ takiego oświadczenia pokrzywdzony nie złożył, Sąd Rejonowy w P nie powiadomił pokrzywdzonego T J również o zapadłym na posiedzeniu w dniu września 2011 r. postanowieniu umarzającym postępowanie wobec oskarżonego P K

Z uwagi na brak wiedzy o postanowieniu z dnia września umarzającym postępowanie T J nie mógł go zaskarżyć w terminie i stało się ono prawomocne w dniu października 2011 r.

Jak tylko pokrzywdzony dowiedział się o zapadłym poza rozprawą postanowieniu Sądu Rejonowego w P z dnia września 2011 r. o sygn. złożył na nie zażalenie wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu, jednakże Sąd Rejonowy w P postanowieniem z stycznia 2012 r. o sygn. odmówił przywrócenia terminu do wniesienia zażalenia na ww. postanowienie, a Sąd Okręgowy w O postanowieniem z dnia marca 2012 r., sygn. akt pozostawił zażalenie na ww. rozstrzygnięcie bez rozpoznania, uzasadniając to tym, iż zostało złożone przez osobę nieuprawnioną, tj. osobę niebędącą stroną. W uzasadnieniu Sąd II instancji wskazał, że stroną jest pokrzywdzony, który złożył oświadczenie, że chce działać w charakterze oskarżyciela posiłkowego, a ponieważ takiego oświadczenia pokrzywdzony T J nie złożył w stosownym terminie, więc nie jest stroną postępowania i nie ma legitymacji procesowej do zaskarżania decyzji procesowych w tymże postępowaniu.

Uzasadnienie prawne:

W myśl art. 299 § 1 Kpk pokrzywdzony jest stroną w postępowaniu przygotowawczym. Natomiast po wniesieniu aktu oskarżenia do sądu pokrzywdzony w myśl art. 53 § 1 Kpk w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego. Jest to jedno z podstawowych uprawnień służących ochronie praw i obowiązków pokrzywdzonego w procesie karnym. Pokrzywdzony, który nie został dopuszczony w postępowaniu przed sądem do udziału w sprawie w charakterze oskarżyciela posiłkowego lub powoda cywilnego, nie jest stroną w procesie i z tej racji nie może wnosić środków odwoławczych od wydanych w toku tego postępowania orzeczeń i zarządzeń (por. SN WZ 70/04, OSNKW 2005, nr 2, poz. 22 oraz aprobującą glosę H. Skwarczyńskiego, WPP 2005, nr 2, s. 129-134).

W postępowaniu jurysdykcyjnym pokrzywdzony zyskuje prawa strony, jeżeli występuje w następujących rolach procesowych: oskarżyciela posiłkowego (art. 53-58 Kpk), w tym samoistnego oskarżyciela posiłkowego (art. 55 Kpk), oskarżyciela prywatnego (art. 59-61, art. 485-499), powoda cywilnego (art. 62-70) (por. J. Grajewski, Komentarz do art. 53 Kpk w : J. Grajewski, L.K. Paprzycki, S. Steinborn, Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I. Komentarz do art. 1-424 Kpk, Lex 2010, Wydanie II.

Z powyższego wynika, że pokrzywdzony, o ile nie występuje w jednej z ww. ról procesowych nie jest w ogóle stroną postępowania w związku z tym nie przysługują mu uprawnienia przysługujących stronie.

W myśl art. 54 § 1 Kpk jeżeli akt oskarżenia wniósł oskarżyciel publiczny, pokrzywdzony może aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej złożyć oświadczenie, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Przepis ten ustanawia termin do podjęcia przez pokrzywdzonego działań w procesie karnym w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Termin ten pozostaje otwarty, aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej. Wraz z dostarczeniem aktu oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela publicznego ma on obowiązek zawiadomić pokrzywdzonego o przysługującym mu uprawnieniu z art. 54 § 1 Kpk (art. 334 § 2 Kpk), które to oświadczenie może pokrzywdzony złożyć do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej, a zatem do czasu odczytania aktu oskarżenia (art. 385 § 1 Kpk).

Zastosowanie art. 339 § 5 Kpk oraz art. 117 § 1 i 2 Kpk (tak jak w niniejszej sprawie) tj. skierowanie sprawy na posiedzenie, a więc przed rozprawą, a następnie umorzenie postępowania w sprawie na tym posiedzeniu, powoduje, iż ww. uprawnienie pokrzywdzonego do złożenia oświadczenia, iż chce działać jako oskarżyciel posiłkowy, staje się iluzoryczne. Pokrzywdzony bowiem ma prawo zgodnie z art. 54 § 1 Kpk oczekiwać na wyznaczenie rozprawy głównej, aby dopiero na rozprawie głównej, ale przed odczytaniem aktu oskarżenia złożyć stosowne oświadczenie.

Zgodnie z § 5 art. 339 Kpk strony, obrońcy i pełnomocnicy mogą wziąć udział w posiedzeniach wymienionych w § 1 oraz w § 3 pkt 1, 2 i 6 (...) Kpk. § 5 art. 339 Kpk statuuje prawo wymienionych tu osób do wzięcia udziału w posiedzeniu. Z prawem tym związany jest obowiązek powiadomienia przez sąd o posiedzeniu wymienionych tu osób, gdyż w myśl art. 117 § 1 Kpk uprawnionego do wzięcia udziału w czynności procesowej zawiadamia się o jej czasie i miejscu (...). Przepisy te statuują zatem obowiązek poinformowania przez sąd o posiedzeniu stron, ich obrońców i pełnomocników, ale już nie do pokrzywdzonego, który nie jest stroną postępowania, o ile nie działa jako oskarżyciel posiłkowy.

Powtórzmy: pokrzywdzony po wniesieniu aktu oskarżenia do sądu, jeżeli zamierza złożyć ww. oświadczenie, iż chce działać jako oskarżyciel posiłkowy na rozprawie głównej, ale przed odczytaniem aktu oskarżenia, do czasu złożenia takiego oświadczenia nie korzysta z przymiotu strony. W związku z tym taki pokrzywdzony nie jest osobą uprawnioną w rozumieniu art. 339 § 5 i 117 § 1 Kpk i sąd nie ma go obowiązku informować o wyznaczeniu posiedzenia w przedmiocie umorzenia postępowania.

Z kolei brak wiedzy o ww. posiedzeniu, a w szczególności o jego miejscu i terminie przez pokrzywdzonego powoduje, że pokrzywdzony zostaje pozbawiony możliwości wzięcia udziału w wyznaczonym posiedzeniu, pomimo iż jest on zainteresowany mogącym zapaść na tym posiedzeniu rozstrzygnięciem, gdyż dotyczy ono jego praw i obowiązków.

Zgodnie z art. 117 § 2 Kpk czynności nie przeprowadza się, jeżeli uprawniony nie stawił się na wyznaczone posiedzenie, a brak dowodu, że został o niej powiadomiony, (...). Jednakże pokrzywdzony, który nie złożył oświadczenia na podstawie art. 54 Kpk i nie działa jako oskarżyciel posiłkowy nie jest stroną postępowania, nie jest więc uprawnionym w rozumieniu art. 117 Kpk, więc nie ma przeszkód prawnych, aby nie

przeprowadzać tej czynności, jeśli pokrzywdzony nie stawi się na posiedzenie wyznaczone w celu umorzenia postępowania, mimo że dotyczy ono jego praw i obowiązków.

Co więcej, nie stawiając się na wyznaczone posiedzenie, pokrzywdzony również na tym posiedzeniu nie może złożyć oświadczenia, iż zamierza działać jako oskarżyciel posiłkowy w procesie na podstawie art. 54 § 1 Kpk. Brak takiego oświadczenia ma z kolei dużo dalej idące konsekwencje, o czym poniżej.

W myśl art. 100 § 2 Kpk, orzeczenie lub zarządzenie wydane poza rozprawą należy doręczyć prokuratorowi, a także stronie i osobie nie będącej stroną, którym przysługuje środek zaskarżenia, jeżeli nie brali oni udziału w posiedzeniu lub nie byli obecni przy ogłoszeniu; w innych wypadkach o treści orzeczenia lub zarządzenia należy powiadomić strony. Środek zaskarżenia zgodnie z art. 459 § 3 Kpk przysługuje stronom, a także osobie, której postanowienie bezpośrednio dotyczy, chyba że ustawa stanowi inaczej. W myśl art. 299 § 1 Kpk pokrzywdzony i podejrzany są stronami postępowania. Jednakże wraz z zakończeniem fazy postępowania przygotowawczego, pokrzywdzony, o ile nie złoży oświadczenia na podstawie art. 54 Kpk, nie jest stroną postępowania. W związku z tym nie przysługuje mu zażalenie na postanowienie umarzające postępowanie, wydane poza rozprawą. Co powoduje, że sąd nie ma obowiązku doręczenia mu na podstawie art. 100 § 2 Kpk postanowienia umarzającego postępowanie, które zostało wydane poza rozprawą.

Powyższe powoduje, że pokrzywdzony nie wiedząc o zapadłym poza rozprawą postanowieniu umarzającym postępowanie, nie może go zaskarżyć w terminie. Co więcej, nie będąc stroną postępowania, nie jest w ogóle uprawniony by takie postanowienie zaskarżyć. Sąd Najwyższy w cyt. powyżej orzeczeniu WZ 70/04 stwierdził, że pokrzywdzony, który nie został dopuszczony do postępowania jako oskarżyciel posiłkowy lub powód cywilny nie jest stroną w procesie i z tej przyczyny nie może zaskarżać wydanych orzeczeń i zarządzeń.

Uniemożliwienie pokrzywdzonemu złożenia oświadczenia o chęci działania w charakterze oskarżyciela posiłkowego, pozbawia go w konsekwencji uprawnień przyznanych mu przez ustawę. Nie może on bowiem skutecznie zaskarżyć postanowienia o umorzeniu, gdyż po pierwsze o nim wie, na skutek zaniechania dostarczenia mu postanowienia o umorzeniu, po wtóre nie jest do tego w ogóle uprawniony, gdyż nie jest stroną postępowania.

Opisana powyżej sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie: jak wskazano powyżej pokrzywdzony T J , na skutek zastosowania art. 339 § 5 Kpk oraz art. 117 nie wiedział w ogóle o wyznaczonym na września 2011 r. posiedzeniu i nie mógł złożyć w terminie oświadczenia, że zamierza działać jako oskarżyciel posiłkowy. Ponieważ pokrzywdzony nie był stroną, zatem mimo że nie stawił się na posiedzenie wyznaczone w celu umorzenia postępowania, nie było zakazu przeprowadzania czynności mimo jego niestawiennictwa (art. 117 § 2 Kpk). Sąd I instancji wydał na tym posiedzeniu postanowienie umarzające postępowanie. Na skutek zastosowania art. 53 w zw. z art. 54 § 1, art. 459 § 3 i art. 299 § 1 Kpk oraz art. 100 § 2 Kpk pokrzywdzony T J nie wiedział również o zapadłym na tym posiedzeniu postanowieniu o sygn. umarzającym postępowanie, które to z uwagi na brak zaskarżenia stało się prawomocne w dniu października 2011 r. Co prawda, jak tylko pokrzywdzony T J dowiedział się o zapadłym poza rozprawą postanowieniu z dnia września 2011 r. złożył na nie zażalenie wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu, jednakże Sąd I instancji odmówił przywrócenia terminu do wniesienia zażalenia, a Sąd Okręgowy w O z uwagi na art. 53 w zw. z art. 54

§ 1, 459 § 3 i art. 299 § 1 Kpk postanowieniem z dnia marca 2012 r., sygn. akt
pozostawił zażalenie na ww. rozstrzygnięcie bez rozpoznania, uzasadniając to tym, iż
zostało złożone przez osobę niebędącą stroną, a zatem nieuprawnioną.

Powyżej opisane unormowanie przepisów Kpk, które znalazło zastosowanie w niniejszej sprawie, całkowicie pozbawiło pokrzywdzonego prawa do sądu. W postępowaniu przygotowawczym zgodnie z art. 299 § 1 Kpk pokrzywdzony jest stroną postępowania. Natomiast od momentu wniesienia aktu oskarżenia do sądu pokrzywdzony, w myśl art. 53 Kpk, w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Termin ten zgodnie z art. 54 § 1 Kpk jest otwarty do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej. Jeżeli jednak pokrzywdzony nie złoży natychmiast takiego oświadczenia, a sąd umorzy postępowanie na posiedzeniu, to przyznane uprawnienie, jak i termin do złożenia ww. oświadczenia staje się iluzoryczne. Takie unormowanie wyraźnie preferuje oskarżonych, którzy są stroną postępowania z mocy prawa, kosztem uprawnień procesowych pokrzywdzonego. Celem prawa karnego jest natomiast przede wszystkim ochrona interesów pokrzywdzonych, a nie sprawców przestępstw (zob. w szczególności art. 2 § 1 Kpk, a zwłaszcza pkt 3 tego artykułu).

Co więcej, takie unormowanie przepisów Kpk jest sprzeczne z art. 45 ust. 1 oraz art. 2 i 7 Konstytucji RP, gdyż pozbawia pokrzywdzonego możliwości zaskarżenia postanowienia o umorzeniu postępowania, a tym samym zamyka mu przyznane przez Konstytucję prawo do sądu.

W myśl art. 45 ust. 1 Konstytucji RP każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Opisana powyżej sytuacja i zastosowanie w sprawie niniejszej niekonstytucyjnych przepisów art. 339 § 5 Kpk, art. 117 § 1 i 2 Kpk, jak również art. 53 w zw. z art. 54 § 1, art. 459 § 3 i art. 299 § 1 oraz art. 100 § 2 Kpk spowodowało, że naruszony został art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. W analizowanym artykule Konstytucji została wyrażona zasada, którą określa się mianem prawa do sądu. Jest to także istotne prawo jednostki, która może dochodzić swych praw przed "właściwym, niezależnym, bezstronnym i niezawisłym sądem" (por. W. Skrzydło, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Zakamycze 2002, Wydanie 4, komentarz do art. 45). W niniejszej sprawie prawo to zostało naruszone, gdyż zastosowane w sprawie przepisy uniemożliwiły pokrzywdzonemu złożenie w przyznanym przez ustawę terminie - tj. do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej - oświadczenia o chęci działania w charakterze oskarżyciela posiłkowego na podstawie art. 54 § 1 Kpk, co z kolei pozbawiło go uprawnień procesowych przyznanых przez ustawę. Nie mógł on bowiem złożyć oświadczenia, że chce działać jako oskarżyciel posiłkowy na posiedzeniu wyznaczonym również na podstawie art. 339 § 3 Kpk, gdyż nie będąc stroną, nie został poinformowany o wyznaczonym na dzień września 2011 r. posiedzeniu. Tym samym nie mógł również skutecznie zaskarżyć postanowienia o umorzeniu, które zapadło na ww. posiedzeniu, bo nie będąc stroną postępowania nie miał takiego uprawnienia i nie został o tym postanowieniu przez Sąd poinformowany.

Takie unormowanie, które z jednej strony przyznaje pokrzywdzonym uprawnienia do działania jako oskarżyciel posiłkowy (na podstawie art. 53 § 1 w zw. z art. 54 § 1 Kpk), a z drugiej strony uniemożliwia im skorzystanie z tego uprawnienia, jest sprzeczne z konstytucyjną zasadą państwa prawa (art. 2 Konstytucji RP), jak i lojalności Państwa wobec

adresatów norm prawnych, wynikającą z art. i 7 Konstytucji RP. Pozbawienie pokrzywdzonego przyznanych mu przez ustawę uprawnień do działania jako oskarżyciel posiłkowy oraz gwarantowanego przez Konstytucję prawa do sądu jest w sposób oczywisty sprzeczne z ww. normami konstytucyjnymi.

W tym stanie faktycznym i prawnym skarga konstytucyjna jest uzasadniona.

adv. Krzysztof Kukuryk

Załączniki:

- 1) pełnomocnictwo,
- 2) potwierdzenie uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa,
- 3) odpis postanowienia Sądu Okręgowego w O z marca 2012 r. , sygn. akt
- 4) postanowienie Sądu Rejonowego w P z dnia stycznia 2011 r. o sygn. akt
- 5) postanowienie Sądu Rejonowego w P z dnia września 2011 r. o sygn.
- 6) 4 odpisy skargi konstytucyjnej wraz z załącznikami.